

ТАБУЙОВАНА ЛЕКСИКА В СИСТЕМІ НАВЧАННЯ РМІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Гребенщикова О.Г., канд. філол. наук (Харків)

На сьогоднішній день лінгвокультурологічний підхід до викладання РМІ вважається найбільш перспективним і значущим. Оволодіння мовою неможливе без розуміння культури народу, мова якого вивчається, а табуйована лексика – безумовно, значна частина кожної мови і культури. У статті представлена спроба розглянути табуйовану лексику сучасної російської мови з точки зору необхідності та можливості її викладання в курсі РМІ для іноземних студентів-філологів. Зокрема, наголошується на зміні причин появи сучасних мовленнєвих табу: якщо раніше основною причиною табування був страх, то сьогодні мова йде про психолінгвістичні зміни в суспільстві, пов'язані із загальною настановою на толерантність, забезпечення всіх членів соціуму рівними можливостями. Саме це на сьогодні і є основною причиною табування тих чи інших слів. До того ж, у статті зазначається, що табуйовані теми будуть неоднаковими при внутрішньокультурній і міжкультурній комунікації (для прикладу можна навести негативні етностереотипи). Нарешті, в статті перед викладачем РМІ ставиться питання: чи слід обговорювати табуйовану лексику на заняттях зі студентами-іноземцями? І якщо так, то яким є механізм навчання «заборонених» слів? Автор доходить висновку, що, незважаючи на деяку екзотичність теми, все ж знання табуйованої в нашій культурі лексики надзвичайно важливе для іноземних студентів, тому що воно допоможе їм не в передбачуваній атмосфері університету, а в реальному житті. Доведено, що в системі навчання табуйованої лексики доцільно використовувати звичну для викладачів систему мовних і мовленнєвих вправ; передтекстових, притекстових і післятекстових завдань. В якості наочності автор пропонує зразки таких вправ, звертаючи увагу, що прикладами можуть слугувати не тільки змодельовані викладачем речення, але й адаптовані тексти художнього, публіцистичного, наукового стилів.

Ключові слова: евфемізм, лінгвокультурологія, табу, табуйована лексика, толерантність.

Гребенщикова А.Г. Табуированная лексика в системе обучения РКИ студентов-филологов: лингвокультурологический аспект. На сегодняшний день лингвокультурологический подход к преподаванию РКИ считается наиболее перспективным и значимым. Владение языком невозможно без понимания культуры народа, язык которого изучается, а табуированная лексика – безусловно, значительная часть каждого языка и культуры. В статье представлена попытка рассмотрения табуированной лексики современного русского языка с точки зрения необходимости и возможности ее преподавания в курсе РКИ для иностранных студентов-филологов. В частности, отмечается изменение причин появления современных речевых табу: если раньше основной причиной табуирования был страх, то сегодня речь идет о психолингвистических

изменениях в обществе, связанных с общей установкой на толерантность, обеспечение всех членов социума равными возможностями. Именно это сегодня и является основной причиной табуирования тех или иных слов. К тому же, в статье отмечается, что табуированные темы будут неодинаковыми при внутрикультурной и межкультурной коммуникации (в качестве примера можно говорить о негативных этностереотипах). Наконец, в статье перед преподавателем РКИ ставится вопрос: следует ли обсуждать табуированную лексику на занятиях со студентами-иностранцами? И если да, то каков механизм обучения «запрещенным» словам? Автор приходит к выводу, что, несмотря на некоторую экзотичность темы, все же знание табуированной в нашей культуре лексики чрезвычайно важно для иностранных студентов, так как оно поможет им не в предсказуемой атмосфере университета, а в реальной жизни. Доказано, что в системе обучения табуированной лексике целесообразно использовать привычную для преподавателей систему языковых и речевых упражнений, предтекстовых, притекстовых и послетекстовых заданий. В качестве наглядности автор предлагает образцы нескольких таких упражнений, обращая внимание, что примерами могут служить не только смоделированные преподавателем предложения, но и адаптированные тексты художественного, публицистического, научного стилей.

Ключевые слова: лингвокультурология, табу, табуированная лексика, толерантность, эвфемизм.

Oleksandra Hrebenshchykova. Taboo vocabulary in the system of teaching RFL to philologists: linguocultural aspect. Today, the linguocultural approach to teaching RFL is considered the most promising and significant. Every culture has words that native speakers avoid either subconsciously or consciously. These forbidden words reflect the cultural characteristics of a particular nation; they are a necessary component of a linguistic personality and are directly related to formation and functioning of a conceptual picture of the world of a particular ethnic group. Mastering a language is impossible without understanding the culture of the people being studied, and taboo vocabulary is, of course, a significant part of our language and culture. The article presents an attempt to consider the taboo vocabulary of the modern Russian language from the point of view of the necessity and the possibility of teaching it in the RFL course for foreign philology students. In particular, there is a change in the causes of emergence of modern speech taboos: if earlier the main reason for taboos was fear, then today we are talking about psycholinguistic changes in society related to the general orientation towards tolerance, providing all members of society with equal opportunities. Nowadays, this is the main reason for the taboo on certain words. In addition, the author argues that taboo topics will not be the same for intra-communication and intercultural communication (as an example, we can talk about negative ethnic stereotypes). Finally, the RFL teacher is asked the question: should a taboo vocabulary be discussed in class with foreign students? And if so, what is the mechanism for teaching “forbidden” words? The author concludes that, despite some exotic themes, knowledge of the vocabulary tabooed in our culture is extremely important for foreign students, as it will help them not in the predictable atmosphere of the university, but in real life. Obviously, in the system of teaching taboo vocabulary, it is advisable to use the system of language and speech tasks, pretext, text and posttext

tasks that is familiar to teachers. As an illustration, the author offers samples of several such exercises, noting that not only sentences modeled by the teacher, but also adapted texts of different styles of speech can serve as examples.

Key words: euphemism, linguoculturology, taboo, taboo vocabulary, tolerance.

Постановка проблеми. У кожній культурі є слова, використання яких підсвідомо чи свідомо уникають носії мови. Ці заборонені слова відображають культурні особливості конкретної нації, вони є необхідним складником мовної особистості і безпосередньо пов'язані з формуванням і функціонуванням концептуальної картини світу певного етносу.

Відповідно до гіпотези Сепіра-Уорфа, структура національної мови визначає структуру мислення і спосіб пізнання зовнішнього світу. Як зазначає В. Воробйов, лінгвокультурологія досліджує живі комунікаційні процеси «з синхронно діючим менталітетом народу» (переклад наш – О.Г.) [1: 182]. Саме тому складно переоцінити нагальність і значущість лінгвокультурологічного підходу до викладання російської мови як іноземної (далі РМІ). Оволодіння мовою неможливе без розуміння культури народу. Мова – це втілення культурних цінностей, а табуована лексика – безумовно, значна частина кожної мови і культури, тому **актуальність** дослідження цього ярусу мовних одиниць не викликає сумнівів. **Мета** запропонованої розвідки – розгляд табуованої лексики сучасної російської мови з точки зору необхідності та можливості її викладання в курсі РМІ для іноземних студентів-філологів.

Виклад основного матеріалу. Нагадаємо, що табу як найсуворіша заборона виникло на ґрунті міфологічних вірувань і в давнину поширювалося як на сакральне, так і на профанне (наприклад, заборона на промовляння імен бога і диявола, а в деяких культурах – навіть імені самої людини). З релігійних культів табування проникло в мову.

Табу в мові охоплює план змісту і план вираження: на рівні плану змісту табуються цілі теми, а на рівні плану вираження забороненими вважаються певні лексеми. Для нашої культури основними табуованими темами можна вважати теми хвороби або смерті, сексуальних стосунків, справляння природних потреб (взагалі – тему тілесного низу) і багато інших. Так, наприклад, слово *помер* часто замінюється носіями мови на *пішов*, *покинув нас*, *відійшов у кращій світ*, *його не стало*, та більше – описовим

зворотом *ну, ви розумієте*, значення якого з'ясовується з контексту. Табуйованими темами є і так звані *соромні хвороби* (наприклад, ВІЛ, різного роду залежності, психічні розлади і захворювання, викликані паразитами).

Варто зауважити, що «список» табуйованих тем буде неоднаковим під час внутрішньокультурної і міжкультурної комунікації. Так, є теми, які нейтрально сприймаються представниками одного й того ж етносу. У той же час ця ж тема може стати табуйованою, як тільки спілкуватися починають представники різних етносів. Наочним прикладом подібної табуйованості можна вважати негативні етностереотипи.

Проте будь-яка заборона автоматично породжує механізм її обходу. Таким пристосуванням у випадку табуйованої лексики вважається використання евфемізмів – тобто таких слів, які пом'якшують грубе чи непристойне висловлювання. Як зазначає Л. Крисін, «основна мета, яка переслідується комунікантами при використанні евфемізмів у соціальних і міжособистісних відносинах, – прагнення уникати комунікативних конфліктів і невдач, не створювати у співрозмовника відчуття комунікативного дискомфорту» (переклад наш – О.Г.) [7: 391].

Слід ще раз відзначити, що мовне табу – це поняття, яке супроводжує людство чи не з моменту виникнення мови. Одним із найбільш наочних прикладів можна вважати слово *ведмідь* – евфемізм невідомого нам сьогодні слова. У давнину цей звір сприймався як один із найпотужніших тотемів, а відповідно, називати його на ім'я було неприпустимо. Саме тому сьогоднішнє *ведмідь* (тобто, згідно з етимологічними словниками, *медоїд*) вважається евфемізмом від стародавнього слова з коренем *арк*. Внаслідок заборони на промовляння імені тотема цей корінь *арк* – все, що нам відомо про первинне слово, замінене звичним для нас *ведмідь*. До речі, з часом і саме слово *ведмідь* у деяких контекстах стало табуйованим. Так, мисливці підміняють це слово цілим синонімічним рядом: *клишоногий, Потапич, топтигін, господар*. Найчастіше така підміна відбувається на обмеженій території – в областях, де люди безпосередньо стикаються з цією твариною. Такі евфемізми М. Ковшова називає «територіально маркованими» (переклад наш – О.Г.) [5: 57].

Один із найяскравіших прикладів літературних евфемізмів – гоголівські дами в «Мертвих душах»: «Нікогда не говорили они: „я высморкалась“, „я вспотела“, „я плюнула“, а говорили: „я облегла себе нос“, „я обошлась посредством платка”» [2: 159]. У сучасній масовій культурі – звичайно, це ім'я головного лиходія з «Поттеріани» Джоан Роулінг – в оригіналі You-Know-Who, тобто *Відомо-Хто*. Цікаво, що в російському перекладі частіше можна зустріти варіант *Той-Кого-Не-Можна-Називати*. Такий переклад видається дуже вдалим, оскільки в ньому обігрується сам механізм утворення табу – заборона на ім'я.

У сучасній російській мові тема табуваності тих чи інших понять виходить на новий рівень. Якщо раніше основною причиною появи табу був страх, то сьогодні поряд із ним важливим виявляється й інший фактор. Йдеться про психолінгвістичні зміни в суспільстві, пов'язані із загальною настановою на толерантність, забезпечення всіх членів соціуму рівними можливостями. К. Дембська вважає, що сучасне табу «зводиться до спроб уникати всіляких понять, концептуалізованих як різкі, занадто гострі і прямі, а перш за все вульгарні. Показником же є суспільні норми» (переклад наш – О.Г.) [3: 236].

Так, скажімо, слово *інвалід*, яке без обмежень використовувалося ще кілька років тому, сьогодні багатьом носіям мови видається некоректним. Його все частіше замінюють словосполученням *людина з обмеженими можливостями*. Але й воно стало маркуватися як таке, що закріплює певний стереотип, тому на зміну йому приходять *людина з інвалідністю*. Навіть слово *вада*, яке раніше використовувалося на позначення людей із фізичними обмеженнями, зараз частіше замінюють словом *особливість*. Люди, які безпосередньо обертаються в цій сфері (батьки «особливих» дітей, волонтери), зараз ставлять під сумнів навіть звичну для нас опозицію *хворий/здоровий, нормальний/ненормальний*. Дуже часто те, що раніше сприймалося як *діагноз*, сьогодні вважається *варіантом норми*. Навіть це словосполучення – *варіант норми* – теж якоюсь мірою евфемізм, що використовується для вираження шанобливого ставлення до людей, які відрізняються від більшості.

Подібна ситуація сьогодні відбувається зі статтю й гендером. Відходить у минуле, все частіше сприймаючись як образливе,

словосполучення *людина нетрадиційної орієнтації*. «Найсвіжіша» трансформація – зміна найменування *гомосексуаліст* на *гомосексуал*. Перше слово – родом з СРСР, де такий вид сексуальної орієнтації вважався хворобою, у нього збереглася яскраво забарвлена негативна конотація. Щоб уникнути цього, нині переважно використовують слово *гомосексуал*.

Нарешті, особливо значущими для роботи викладача російської як іноземної можна вважати етностереотипи та табуйовані теми, які використовуються в межах міжкультурної комунікації. В. Кашкін у зв'язку з цим зазначає, що табуйованість «знаків або тематичних сфер пов'язана з історичною пам'яттю про їх використання і з політичною вигодою моменту» (переклад наш – О.Г.) [4: 246]. Про це ж говорить і М. Кронгауз: «У мові виникають негативно забарвлені слова для національностей, або тому що вони важливі у світовому контексті <...>, або тому що ми спілкуємося з цим народом. Для бельгійців у російській мові немає лайливого слова, тому що вони не так важливі для нас. Ми ображаємо лише тих, хто нас по-справжньому хвилює» (переклад наш – О.Г.) [6].

Такі варіанти йменування націй, як *америкосы, макаронники, лягушатники, фрицы* (рос.), зараз сприймаються більшістю носіїв мови як табуйовані, лайливі, небажані в процесі комунікації. Втім, уважати їх неприпустимою образою буде перебільшенням. Інша справа – іменування людей негроїдної раси. Очевидно, правомірним буде твердження про те, що в російській мові на сьогоднішній момент немає нейтрального слова, що називає представників цієї раси. Слово *негр*, яке існувало в російській мові й тривалий час уважалося нейтральним, зараз категорично табуйоване. Вчені пов'язують це з явною негативною конотацією, яка властива цьому слову в англійській мові. Політкоректні для початку ХХІ століття варіанти на кшталт *афроамериканець, афроросіянин, афроукраїнець* зараз теж викликають претензії, як і узагальнене слово *африканець*. Дотепний спосіб назвати «те, що не можна називати» знайшли в США: неполіткоректне слово на букву *n* – *негр* – там зараз так і називають – *n-word*.

Непроста ситуація в нашій культурі склалася зі словом *євреї*. На відміну від яскраво забарвленої негативною конотації, що супроводжує слово *жид*, за спостереженнями В. Кашкіна, слово

еврей отримало «відтінок забороненості» у другій половині минулого століття. Звідси – сором'язливе замовчування або всілякі евфемізми на кшталт *особа єврейської національності, діти Ізраїлю*.

Таким чином, уже з небагатьох наведених прикладів видно, що табуйована лексика – великий і дотепер недостатньо досліджений шар у системі сучасної російської мови. Головне питання, яке стоїть перед викладачем РМІ, – чи слід обговорювати табуйовану лексику на заняттях зі студентами-іноземцями? І якщо так, то яким є механізм навчання «заборонених» слів? Щоб відповісти на це непросте питання, треба виділити два аспекти:

- необхідність вивчення табуйованої лексики;
- можливість її вивчення.

Незважаючи на деяку екзотичність теми, все ж, як видається, знання табуйованої в нашій культурі лексики надзвичайно важливе для іноземних студентів. Складно не погодитися і з Ю. Пассовим, який підкреслював: «щоб учень міг брати участь у діалозі культур, досягаючи взаєморозуміння в спілкуванні, учень повинен знати систему фактів культури тієї країни, мову якої він вивчає. <...> Учень повинен мати досвід ставлення до фактів культури, якимось пережити їх» (переклад наш – О.Г.) [9: 49–50].

Знання лінгвокультурологічних особливостей уживання або невживання тих чи інших слів і понять допоможе іноземному студентові не в передбачуваній, зрозумілій, робоче-навчальній атмосфері університету, а у відкритому, повному непередбачених складнощів реальному житті. Правильне використання табуйованої лексики допоможе студенту відчути психологічну стійкість і комфорт у нових, незвичних для нього умовах, стане необхідною умовою для інтеграції в життя соціуму, а також, можливо, виявиться захистом у неприємних або навіть небезпечних ситуаціях.

Крім того, аналіз табуйованої лексики допоможе зняти конфлікт між співвідношенням норми й узусу, тобто загальноприйнятого вживання тих чи інших мовних одиниць. Найчастіше іноземець, на думку Г. Литвинової, стикається з тим, що «узус не просто відривається від норми, а й вступає з нею в активний конфлікт» (переклад наш – О.Г.) [8: 731]. Адже знання нормованої, правильної мови, яка викладається в стінах

університету, виявляється недостатнім при зіткненні з «потужною стихією розмовного мовлення» (переклад наш – О.Г.) [8: 732].

Інша справа, що вивчення табуйованої лексики можливе далеко не з усіма студентами. У вступно-фонетичних курсах і на початковому рівні вивчення мови проведення такої роботи навряд чи можливе. Але студентам-філологам, які мають базові знання про мову, процес вивчення табуйованої лексики представляється посильним, можливим і необхідним. Крім того, розгляд «найживішого» шару мови напевно викличе у них емоційний відгук, підвищить мотивацію у навчанні РМІ.

На наш погляд, у системі навчання табуйованої лексики доцільно використовувати звичну для викладачів систему мовних і мовленнєвих вправ; передтекстових, притекстових і післятекстових завдань.

Так, можуть бути запропоновані такі вправи:

- знайдіть у реченнях табуйовані лексеми, поясніть їхнє значення;
- замініть табуйовану лексику евфемізмами;
- знайдіть фразеологічні евфемізми, поясніть, які табуйовані поняття «шифруються» в них;
- складіть речення, замінивши дані табуйовані лексеми евфемізмами;
- уявіть, що вам потрібно повідомити або обговорити одну з табуйованих тем зі своїм товаришем (розіграйте діалог).

Як приклади можуть бути наведені не тільки змодельовані викладачем речення, але й адаптовані тексти художнього, публіцистичного, наукового стилів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Таким чином, сьогодні не підлягає сумніву доцільність ідеї про необхідність взаємопов'язаного вивчення мови і культури. Комунікативна компетентність, яку опановує іноземний студент, – тільки засіб для інтеграції його в культурне середовище носіїв мови, що ним вивчається. Національно-культурні особливості етносу проявляються крізь призму мовної системи, невід'ємною частиною якої є, безумовно, табуйована лексика. Тому вивчення цього аспекту мовної культури є надзвичайно важливим і

перспективним напрямом у процесі навчання російської мови іноземних студентів-філологів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воробьев В.В. О статусе лингвокультурологии. *Материалы IX Конгресса МАПРЯЛ (Братислава, 1999): Доклады и сообщения русских ученых.* М., 1999. С. 96–149.
2. Гоголь Н.В. Полное собрание сочинений: в 14 т. Т. 6. Мертвые души. М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1951. 247 с.
3. Дембська К. Языковое табу: эвфемизмы и вульгаризмы в современном русском языке. *Rossica Olomucensia XXXVIII zarok 1999 (Ročenka Katedry Slavistiky na Filozofické fakultě Univerzity Palackého).* Olomouc, 2000. С. 235–239.
4. Кашкин В.Б., Смоленцева Е.М. Этностереотипы и табуированные темы в межкультурной коммуникации. *Культурные табу и их влияние на результат коммуникации.* Воронеж, 2005. С. 246–252.
5. Ковшова М.Л. Семантика и прагматика эвфемизмов: краткий тематический словарь современных русских эвфемизмов. М.: Гнозис, 2007. 320 с.
6. Кронгауз М.А. Ватники и укропы: откуда берутся языковые табу и как их обойти. URL: <https://theoryandpractice.ru/posts/17042-vatniki-i-ukropu-otkuda-berutsya-tabu-i-kak-ikh-oboiti> (дата звернення: 05.04.2019).
7. Крысин Л.П. Эвфемизмы в современной русской речи. *Русский язык конца XX столетия: коллективная монография / под ред. Е.А. Земской.* М.: Языки русской культуры, 2000. С. 384–408.
8. Литвинова Г.М., Есакова М.Н. Соотношение нормы и узуса (к проблеме преподавания курса «русский язык и культура речи» в иностранной аудитории). *Актуальные проблемы и перспективы русистики. Материалы по итогам Международной конференции русистов в Барселонском университете МКР-Барселона.* Barcelona: Trialba Ediciones, 2018. С. 719–728.
9. Пассов Е.И., Кузовлева Н.Е. Основы коммуникативной теории и технологии иноязычного образования. М.: Рус. яз., 2010. 265 с.

REFERENCES

- Dembska, K. (2000). Jazykove tabu: jevfemizmy i vul'garizmy v sovremennom russkom jazyke [Language taboo: euphemisms and vulgarisms in modern Russian]. *Rossica Olomucensia XXXVIII zarok 1999 (Ročenka Katedry Slavistiky na Filozofické fakultě Univerzity Palackého).* Olomouc, pp. 235–239 [in Russian].

- Gogol, N.V. (1951). *Polnoe sobranie sochinenij [Full composition of writings]*. Vols. 1–14. Moscow; Leningrad: Izdatelstvo AN SSSR, Vol. 6 [in Russian].
- Kashkin, V.B. and Smolenceva, E.M. (2005). Jetnostereotipy i tabuirovannye temu v mezhkul'turnoj kommunikacii [Ethnic stereotypes and taboo topics in intercultural communication]. *Kul'turnye tabu i ih vlijanie na rezul'tat kommunikacii [Cultural taboos and their influence on the result of communication]*. Voronezh, pp. 246–252 [in Russian].
- Kovshova, M.L. (2007). *Semantika i pragmatika jevfemizmov: kratkij tematicheskij slovar' sovremennyh russkih jevfemizmov [Semantics and pragmatics of euphemisms: a brief thematic dictionary of modern Russian euphemisms]*. Moscow: Gnozis [in Russian].
- Krongauz, M.A. Vatniki i ukropy: otkuda berutsja jazykovye tabu i kak ih obojti [Vatniki i ukropy: where do the language taboos come from and how to get around them]. <https://theoryandpractice.ru> [online]. Available at: <https://theoryandpractice.ru/posts/17042-vatniki-i-ukropy-otkuda-berutsya-tabu-i-kak-ikh-oboity> [Accessed 05 April 2019] [in Russian].
- Krysin, L.P. (2000). Jevfemizmy v sovremennoj russkoj rechi [Euphemisms in modern Russian speech]. *Russkij jazyk konca XX stoletija [Russian language of the late twentieth century]*. E.A. Zemskaja. (Ed.). Moscow: Jazyki russkoj kul'tury, pp. 384–408 [in Russian].
- Litvinova, G.M. and Esakova, M.N. (2018). Sootnoshenie normy i uzusa (k probleme prepodavaniya kursa “russkij jazyk i kul'tura rechi” v inostrannoj auditorii) [Correlation between norm and uzus (to the problem of teaching the course “Russian language and culture of speech” in a foreign audience)]. *Aktual'nye problemy i perspektivy rusistiki. Materialy po itogam Mezhdunarodnoj konferencii rusistov v Barselonskom universitete MKR-Barcelona [Actual problems and prospects of Russian studies. Materials on the results of the International Conference of Russian Studies at the University of Barcelona MKR-Barcelona]*. Barcelona: Trialba Ediciones, pp. 719–728 [in Russian].
- Passov, Y.I. and Kuzovleva, N.E. (2010). *Osnovy kommunikativnoj teorii i tehnologii inojazychnogo obrazovanija [Fundamentals of communicative theory and technology of foreign language education]*. Moscow: Russkij jazyk [in Russian].
- Vorob'ev, V.V. (1999). O statuse lingvokul'turologii [About the status of linguoculturology]. *Materialy IX Kongressa MAPRJaL. Doklady i soobshhenija russkih uchenyh [IX Congress IATRLL materials. Reports of Russian scientists]*. Moscow, pp. 96–149 [in Russian].

Стаття надійшла до редакції: 15.07.2019

Гребенщикова Олександра Геннадіївна, канд. філол. наук, старший викладач кафедри мовної підготовки 1 Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (61022, Харків, майдан Свободи, 4); e-mail: grebenchshikova@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0002-2645-8066>.

Гребенщикова Александра Геннадьевна, канд. філол. наук, старший преподаватель кафедры языковой подготовки 1 Учебно-научного института международного образования Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина (61022, Харьков, площадь Свободы, 4); e-mail: grebenchshikova@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0002-2645-8066>.

Oleksandra Hrebenshchykova, PhD in Philology, Assistant Professor, Language Training Department 1, Institute of International Education for Study and Research, V.N. Karazin Kharkiv National University (61022, Kharkiv, 4 Svoboda Square); e-mail: grebenchshikova@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0002-2645-8066>.